

årgång 9, nr 2

sept. 81

UR INNEHÅLLET:

- SVERIGE INGET FATTIGHUS
- RIKSFÖRENINGEN MOT CANCER
VILL ÖKA SAMARBETET MED
RLE
- PLASTRÖR I HALSEN GER
BÄTTRE RÖST
- SLUTA SE NED PÅ
ANVÄNDARNA AV
RÖSTGENERATOR

LARY

HANDIKAPPFORUM

Ur HCK- ordföranden Bengt Lindqvists öppningsanförande

SVERIGE INGET FATTIGHUS

Bengt Lindqvist

Nu är vårt land inne i en ekonomisk kris. Det mesta har stannat upp. Statens finanser blir allt sämre. Regeringens främsta medel mot krisen är att spara och skära ned i de offentliga utgifterna. I våg efter våg drar olika sparprogram fram över hela den offentliga sektorn. Gång på gång upp-repar regeringen att sparåtgärderna inte ska drabba handikappade. Handikapprörelsens konkreta och delvis mycket hårda kritik mot en del åtgärder betecknas som osaklig. Som om vi inte kunde avgöra när direkta och påtagliga försämringar drabbar våra grupper!

LYXKONSUMTION ELLER VALFÄRD?

Som motiv för att så ensidigt satsa på sparåtgärder som medel mot krisen frammanas bilden av ett folk som dignar under skattebördan, som knappt har mat för dagen och som är kringgårdad av restriktioner som knappast ger utrymme för någon individuell valfrihet. Detta är grund-falskt. Vi svenskar lever i överflöd. Det finns undersökningar som visar, att det knappast finns något folk i världen som överträffar oss ifråga om valfrihet i den privata konsumtionen.

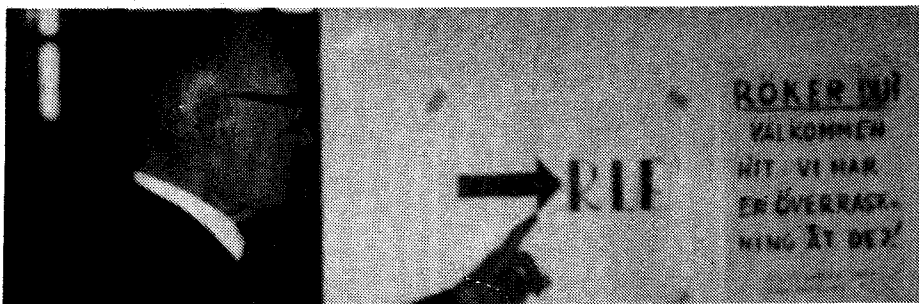
Det absurda i den förda politiken framgår av följande exempel. Nyligen beslutade riksdagen om ett sparprogram på 2,7 mil-

jarder kronor inom den kommunala sektorn. Vi har redan bevis för att detta kommer att drabba sjukvård, äldreomsorg, rehabilitering och hjälpmedel och viktig kommunal service för handikappade. 2,7 miljarder är ungefär det belopp som vi svenskar lägger ut på snask och sötsaker varje år.

Man diskuterar nu i kanslihuset en ny sparplan, som ska omfatta omkring 12 miljarder kronor. Den kommer att få förödande konsekvenser för stora delar av servicen till medborgarna. Den summan motsvarar vad vi svenskar lägger ut på spel och lotterier varje år.

Om vi lägger samman den årliga kostnaden för konsumtion av snask, kaffe, glass, vin och sprit och vad vi spelar för närmar vi oss en totalsumma som motsvarar 30 miljarder eller inemot halva det statliga budgetunderskottet. Lägg till detta de 20 miljarder som varje år beräknas försvinna i skattefusk och annan ekonomisk brottslighet och de astronomiska summor som vi varje år lägger ned på prylar av allehanda slag och bilden av svenskens situation blir en helt annan.

Vi svenskar är fortfarande ett av jordens rikaste folk. Vi har råd med den välfärd vi har och vi har råd att förbättra den. . .

Harald Ryfors visar vägen till RLEs monter

HC- FORUM OCH UNGDOMSFORUM

Vid öppnandet av HCK- forum deltog 600 personer och de nio handikappolitiska *seminarier* som genomfördes under forum samlade stort deltagande.

KONFERANSERNA

HCK genomförde i samverkan med andra organisationer och Svenska Mässan – 9 olika konferenser. Dessa samlade ca 1.500 ombud.

UTSTÄLLNINGEN

Svenska Mässan noterade en stor framgång med utställningen "Handikapp – 81", och antalet registrerade besökare var nästan precis 15.000. Därtill kommer ett stort antal gäster via HCK.

RLEs monter ställde en provocerande fråga: "Rökare, vågar du läsa detta". Texterna och bilderna som informerade om vårt handikapp hade sammanställts av Harald Ryfors. Våra broschyrer och vår tidning hade strykande åtgång bland de talrika besökarna.

INTERNATIONELLT

De internationella arrangemang som genomfördes i anslutning till forum var dels de två synskadeinternationalerna som konfererade i Göteborg och Handikapporganisationernas Nordiska Råd, HNR, som hade överläggningar i Kungälv. (En

av de nio konferenser som omnämndes hade dessutom internationell karaktär, nämligen "Handicaped in the City").

LOKALA ARRANGEMANG I GÖTEBORG

Ett 70- tal lokala arrangemang genomfördes av HCK i Göteborg, många i samverkan med organisationer och myndigheter. Bl.a. en utställning på Stadsbiblioteket i Göteborg noterade nära 15.000 besökare.

DEMONSTRATIONEN

Den stora demonstrationen från Götaplatsen blev en mäktig uppslutning bakom handikapprörelsens krav på rättvisa och jämlikhet. 8.000 demonstranter gjorde uppmarschen till den ojämförligt största manifestationen av detta slag någonsin i handikapprörelsens historia, också mätt med internationella mått.

Ett fåtal tappra RLE- are marscherade under vår förbundsskylt och skanderade, med hjälp av Solveig Johansson och Medicingruppens megafon: Fimpa me' – RLE.

FAMILJEFESTEN PÅ LISEBERG

På Liseberg – Sveriges utan tvekan mest populära folkpark – fanns 25.000 besökare på handikapporganisationernas familjefest där ett 35- tal olika program pre-

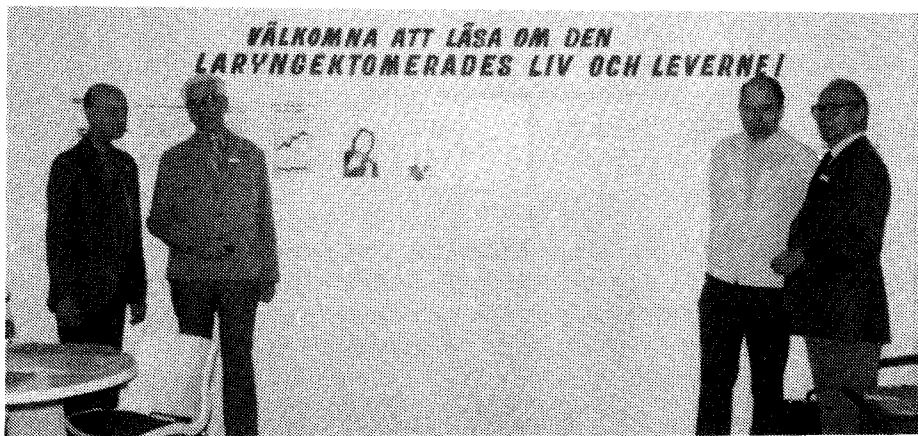
senterades från olika handikappförbund. Dessutom genomfördes en samnordisk konsert med utvecklingsstörda inför 500 besökande på Rondo.

Manifestationerna visade påtagligt den styrka som den samlade svenska handikapprörelsen besitter, och vad som kan utvecklas då krafterna spänns i samverkan.

HCK:s Handikappforum har placerat oss på den politiska kartan på så sätt att vi mer medvetet och sammanhållet kräver vår rätt, skriver kanslichef Rolf Utberg i tidskriften Handikappsamverkan och fortsätter: Efter att ha demonstrerat vår styrka måste det politiska livet mera lyhört ta del av den samlade HCK-rörelsens krav på ETT SAMHÄLLE FÖR ALLA.

Karin Cedin kollar läget

Sven Pettersson, Harry Olsson, Eric Hermansson och Åke Forss beredda att dela ut information.

LYCKAD NORDISK KONGRESS

I NATURSKÖN OMGIVNING

Promenadväg intill kongresscentret

Återigen har vi, som hade glädjen att få vara med i Danmark, upplevt en lyckad välredigerad Nordisk Kongress. Svend-Åge Toldstedt och hans medarbetare kan pusta ut efter ett väl förrättat värv. Man hade också, som vi nämnde i förra LARY, valt en mycket naturskön plats. Kollekolle höll verkligen de löften förhandsreklamen givit. En promenad under de mäktiga bokarna längs Furusjøens kuperade stränder var en upplevelse av Danmarks särpräglade natur, som man länge kommer att minnas. Inkvarteringen var också av hög klass. Vädergudarna bjöd dessutom på en blå himmel med strålande sol.

Det tenderar att bli allt mer påkostade kongresser. Och visst är det trevligt att kunna visa upp det bästa man lyckas åstadkomma, och kanske är det bra, att det ligger ett litet tävlingsmoment i luften. Men nog är väl ändå den yttre ramen ganska betydelselös jämfört med det utbyte man har av samvaron med laryngektomerade från andra länder. Att få jämföra olika förhållanden och skapa nya kontakter och lära av varann.

Den här gången hade vi också nöjet att hälsa Island välkommet i det nordiska samarbetet.

Ett lyckat grepp var att inbjuda de olika ländernas cancerföreningar. Vi kan därvid glädja oss åt att RIKSFÖRENINGEN MOT CANCER uttryckte ett önskemål om ett närmare samarbete med RLE. En invit som vi bör ta väl vara på. Anföran-

DANMARK

Situationen i Danmark har ändrats så att vi inte längre har staten som huvudman när det gäller stödet till de handikappade. I stället har man lagt ut ett fördelat hushållsmannaskap till landets olika amter (län). Det betyder i praktiken att alla ansökningar som vi förr kunde ställa till Socialstyrelsen, nu måste in till 16 olika ställen beroende på var man bor.

Föreningens medlemsantal har ökat till över 300. Antalet larynger är över 400. Medlemsökningen gör att vi har svårt att bereda plats för alla som vill komma på vår årliga talkurs i Fredericia. Vi tvingas säga nej inte bara till gäster från övriga nordiska länder utan även till ca 40 % av våra egna medlemmar. Det känns svårt.

Vi har fem konsulenter anställda, som bekostas av samhället. Vi har aktivt samarbete med föreningen Kräftans Bekämpande (fritt översatt) i form av upplysningsverksamhet i skolor, på utställningar och möten.

Svend-Åge Toldsted

I Finland konstateras årligen ca 140 nya strupcancerfall, vilket betyder en liten nedgång. LE-föreningens medlemsantal har däremot stigit, så att vi vid årsskiftet hade inalles 691 patientmedlemmar mot 640 vid årsskiftet 1978-79. Enligt Cancerregistret finns i Finland 1300 strupcancerpatienter, av vilka sålunda ca 50 % tillhör föreningen. Dessutom har föreningen 581 stödmedlemmar.

det finns återgivet i sin helhet längre fram i texten.

I sedvanlig ordning berättade de olika länderna om vad som hänt sedan vi sågs i Stockholm 1979. Vi refererar i korthet de olika inläggen.

Lokalavdelningarnas antal är 13 och de verka på centralsjukhusorterna. I Helsingfors verkar därtill en damkommitté som huvudsakligen stöder Helsingfors lokalavdelning. Lokalavdelningarnas främsta uppgift är att taga hand om de nya patienterna, ge dem en första handledning och sköta om deras talrehabilitering.

På talrehabiliteringens område har vi gjort märkbara framsteg så att vi nu på varje centralsjukhus har en utbildad LE-talinstruktör. Han verkar samtidigt som kontaktman mellan LE-föreningen och sjukhuset. Sjukhusen står för LE-talinstruktörens kostnader. För att uppskola nya talinstruktörer anordnade vi på Kyyrönkai kurscentrum hösten 1980 en kurs i talundervisningsteknik. 22 kursdeltagare tilldelades betyg över genomgången kurs. Två av våra lokalavdelningar har givit ut var sitt häfte om talrehabilitering, talövning, LE-hjälpmiddel m.m. Den ena publikationen är finsk-svenskspråkig.

På Kyyrönkai kurs- och rekreationscentrum håller vi årligen talrehabiliterings- och rekreationskurser, vilka i allmänhet är kostnadsfria för deltagarna. På främsta platsen i kursprogrammet är talrehabiliteringen, men vi ställer också stor vikt vid att patienterna och deras egna har tillfällen till nyttig samvaro och diskussion. Smågruppsarbetet har visat sig vara intresseväckande. Vi försöker om möjligt göra kursprogrammet mera rekreations- och semesterbetonat. Kursdeltagarna kan också få handledning i olika slags sysselsättningsarbeten.

I fjol anordnades på Kyyrönkaita fyra LE-kurser, av vilka en på vintern. Den var gemensam för LE- och övriga cancerpatienter.

Vad LE-invalidernas hjälpmedel vidkommer, följer vi de samnordiska riktlinjerna. I år har vi i Finland utarbetat en simsnorkelmodell, vilken kongressen torde kunna bekanta sig med här på Kollekolle. Hjälpmedelförmedlingen kommer under innevarande år i Finland att omhandtagas av kommunernas socialbyråer.

Vår aktuella målsättning inom Finlands LE kommer under de närmaste åren att vara:

- effektivisering av talrehabiliteringen och kursverksamheten i allmänhet,
- fortsatt skolning av talinstruktörer och LE-funktionärer,
- utbyggande av Kyyrönkaita kursgård så att den motsvarar nutida fordringar och allt bättre kan tjäna gästerna året runt,
- sociologisk undersökning av de laryngektomerade i Finland,
- anordnande av penninginsamling till förmån för Kyyrönkaita och LE-föreningen.

Det nordiska LE-samarbetet har väl varit gott. Ett par somrar hade vi redan goda semesterkontakter på Kyyrönkaita med svenska LE. Visst var där också vår vän Helge Rasmussen härifrån Danmark och bekanta sig med förhållandena. Men nu synes intresset för samnordiska kurser ha slocknat. Kanske man i dessa samnordiska kurser borde satsa mera på en semesterbetonad samvaro, så att vart land skulle sköta talrehabiliteringen inom sin egen grupp och enligt egna metoder. Språksvårigheterna torde inte vara alldeles oövervinnliga i och för en gemytlig samvaro.

Vi firar som bäst det internationella handikappåret. Även LE-invaliderna i Fin-

land är med så till vida att föreningens medlemmar deltar i de lokala handikappkommittéernas arbete. Vad oss laryngektomerade vidkommer väntar oss inga revolutionerade resultat av handikappåret.

Ett handikappår glömmar man så lätt medan för oss handikappade varje år är ett handikappår.

Erik Rautsaalo

NORGE

Vi har nu ca 225 laryngektomerade i Norge. Förutom Landsföreningen har vi nu fyra lokalföreningar.

Landsföreningen håller varje år talkurser för ca 150 personer. Till kurserna har också inviterats deltagare från övriga nordiska länderna.

Utöver talkurserna har vi i samarbete med Landsföreningen mot Kreft hållit kurser för blivande kåsörer. Våra kåsörer blir fler och fler och är i dag ett välkänt begrepp inom upplysningsverksamheten mot tobaksskador i våra skolor.

De sista fyra åren har vi också genom anslag från Landsföreningen mot Kreft varje år kunnat låta ett 50-tal av våra medlemmar resa till Kanarieöarna. Uppehållet där har varat 14 dagar under vintermånaderna. Det är onödigt att understryka den stora betydelse det haft och har för dem som kunnat resa med.

Landsföreningen har genom att bearbeta myndigheterna kunnat utverka en rad fördelar för sina medlemmar. Dels i form av ekonomisk ersättning. Dels i form av olika hjälpmedel. Således får varje laryngektomerad bl.a. gratis luftfuktare, talförstärkare och 50 stomaskydd av textil per år.

NORDISK KONGRESS →

Under de sista två åren har genomförts en sociologisk undersökning bland de laryngektomerade. Arbetet har utförts av dr Ketil Natvig, som erhållit ett stipendium för uppdraget.

Gabriel Smith

SVERIGE

Antalet lokalavdelningar i Sverige har ökats med en och är nu tio stycken. I södra delen av landet där folktätheten är stor har vi tämligen god kontakt med våra medlemmar. Värre är det att nå ut i glesbygderna i vår norra landsända. Där kan resan bli upp till 50 km för en medlem som vill besöka ett möte och vi försöker genom lokalavdelningarna lämna bidrag till dessa långa resor.

Hur gör ni i andra länder med liknande problem?

Sedan förra kongressen har vi fått ett eget kansli i Stockholm, där jag arbetar några timmar i veckan.

I samma lokaliteter har ett flertal andra handikappförbund även sina kanslier vilket ger möjlighet till ett nära samarbete.

Den svenske representanten i den nordiska hjälpmedelskommittén arbetar med utformningen av den "hjälpmedelspärm" som kongressen i Stockholm beslöt skulle utformas.

I Göteborg 2–10 maj, gjordes en av världens största manifestationer inom Internationella Handikapparets ram. Under åtta dagar pågick utställningar föreläsningar och seminarier. Avslutningsdagen tågade ca 8.000 demonstranter genom gatorna under parollen "Jämlikhet för alla handikappade".

Vi vill att kravet på ett mänskligare samhälle även skall komma våra sämre lottade systrar och bröder till del.

Karin Cedin

Norge hade samma problem i sina glesbygder och föreslog ett samarbete över gränsen.

Karin i talarstolen, i förgrunden kongressgeneralen Svend Åge Toldsted

Dagmar von Walden Laing

Riksföreningen mot cancer är den yngsta av de nordiska cancerföreningarna. Den bildades 1951 sedan en kooperativ kvinnoorganisation tagit initiativet till en riksomfattande insamling för att få pengar till stöd åt cancerforskningen.

Redan från början engagerades en mängd landsomfattande organisationer i arbetet med att samla in medel och medverka i informationsspridningen om riksföreningen.

Föreningens styrelse är stor, 30 ledamöter. Av dessa har ca 25 nominerats av olika organisationer ute i samhället och ger på det sättet riksföreningen en stark förankring i vad vi brukar kalla "Organisations-Sverige". Här finns arbetsmarknadens parter representerade genom bl.a. Svenska Arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen och Tjänstemännens Centralorganisation. Här finns fyra av de fem rikspartiernas kvinnoförbund, kooperationen, hälso- och sjukvårdens arbetsgivare och arbetsorganisationer o.s.v.

STÖD TILL CANCERFORSKNING har under de 30 år föreningen arbetat varit huvuduppgiften. Hittills har mer

Dagmar von Walden Laing

RIKSFÖRENINGEN MOT CANCER VILL UTÖKA SAMARBETET MED RLE

än 300 milj. kronor delats ut som forskningsanslag. Under de senaste tre åren har anslagssumman uppgått till 30 milj. kronor per år. Under många år, 1966–1980, har staten bidragit med 3 milj. kronor om året till svensk cancerforskning och det beloppet har oförändrat lämnats som statsbidrag till Riksfören. m. cancer. Tack vare statsbidraget och ett nära samarbete med statliga forskningsråd har riksföreningen fått en ställning som halvofficiellt forskningsråd. Utdelningen av anslag sköts av en särskild forskningsnämnd som till största delen består av aktiva forskare.

Den succesiva ökningen av anslagen har kunnat ske tack vare generöst stöd från allmänheten i form av gåvor och donationer. Föreningens INTÄKTER sedan starten har tre markanta toppar åren 1954–55, 1966–69. De åren genomförde föreningen stora, riksomfattande insamlingskampanjer med gott resultat. Men från 1968 har också en kontinuerlig ökning ägt rum som något överstiger inflationstakten.

Den UPPLYSNINGSVERKSAMHET som Riksföreningen mot cancer bedriver är inriktad på flera olika områden. Genom utgivning av tidskriften *Cancer* vill vi nå ut till både en intresserad allmänhet och till olika grupper som arbetar inom hälso- och sjukvården med information om

Fotnot: Dagmar är kanslichef på Riksföreningen mot cancer.

NORDISK KONGRESS →

forskningsresultat, om föreningens verksamhet och om cancerpatienternas situation. Från och med i år får tidskriften en helt ny utformning och i samband med detta kommer vi att erbjuda medlemmar i bl.a. Riksföreningen för laryngektomerade att få tidskriften utan kostnad.

Andra sätt att sprida information och upplysning är genom utgivning av broschyrmaterial och filmer som ställs gratis till förfogande för skolor, föreningar o.s.v.

Av riksföreningens totala BUDGET 1980 användes över 80 % till forskningsanslag, knappt 7 % till information. Ett intensivt arbete pågår just nu för att göra upplysningsverksamheten mer effektiv. Samtidigt har vi från och med i år också fått ett erkännande från de statliga myndigheterna beträffande den delen av föreningens verksamhet. Statsbidraget avser nämligen numera både forsknings- och upplysningsverksamheten. Denna förändring sker samtidigt som statliga pengar till cancerforskningen kanaliseras också via statliga forskningsområden. En ökad satsning från statens sida alltså.

En för föreningen högaktuell fråga är också formerna för samarbetet med övriga organisationer. Finns det från t.ex. de laryngektomerades förening ett intresse av närmare samarbete och i så fall i vilken form? Spridda röster inom och utom riksföreningen har ifrågasatt om Riksföreningen mot cancer skulle ta på sig rollen av "paraplyorganisation" med viss administrativ service till andra föreningar. Vi är intresserade av förslag och idéer, inte minst från Riksföreningen för laryngektomerade och det var med stor glädje jag kunde ta emot erbjudandet att få delta i denna kongress och därigenom komma i kontakt med många erfarenheter från de nordiska länderna.

RIKSFÖRENINGENS UPPGIFTER så som de beskrivs i stadgarna är att förutom forskningsstödet skall föreningen dels "främja utarbetandet av nya undersöknings- och behandlingsmetoder" och "understödja andra åtgärder i de cancersjukas intresse", dels stödja- och bedriva upplysningsverksamhet.

Föreningen skall emellertid inte engagera sig i sådana sjukvårdande uppgifter som åligger stat eller kommun. Eftersom praktiskt taget all sjukvård i Sverige organiseras av landstingen och alla människor förutsätts ha tillgång till den sjukvård man behöver, har inte riksföreningen i någon större utsträckning engagerat sig i **AKTIVITETER SOM VÄNDER SIG TILL CANCERSJUKAS OCH DERAS ANHÖRIGA ELLER F.D. CANCERPATIENTER**. Några undantag finns emellertid.

Inom ramen för riksföreningens upplysningsverksamhet har samarbete utvecklats med några organisationer som företräder cancerbehandlade. För närvarande är det framför allt Riksföreningen för laryngektomerade och Bröstcancerföreningen vi håller kontakt med. *Riksföreningen för laryngektomerade har främst fått bidrag för genomförande av talkurser. Vi har också samarbete med föreningen vid utgivning av en broschyr, "Laryngektomerad – utan strupbuvad".*

I samband med den registrering och utvärdering av tekniska hjälpmedel för laryngektomerade som pågår just nu i samarbete mellan de nordiska föreningarna för laryngektomerade har också Riksföreninge mot cancer haft möjlighet lämna ett mindre bidrag. Eftersom jag anser att det nordiska samarbetet mellan cancerföreningarna är så oerhört viktigt är jag speciellt glad att vi i någon mån kunnat bidra till detta projekt.

"HJÄLPMEDELSPÄRMEN"

Nordiska LE- kongressen i Stockholm 1979 beslöt att den redan tidigare valda hjälpmedelskommittén skulle framställa en "hjälpmedelspärm".

Pärmen skall vara så beskaffad att den innehåller en blankett för varje hjälpmedel (t.ex. röstgenerator, se nästa uppslag). På blanketten skall finnas upptaget alla aktuella fabrikat med en enkel figur och med sina viktigaste data.

De för tillfället aktuella hjälpmedlen framgår av pärmens registerblad på nästa sida.

Avsikterna med pärmen är flera. Dels syftar vi till att genom underlättad jämförelse mellan de olika ländernas sortiment försöka få fram det bästa.

Med i bilden finns också tanken på gemensamma inköp för Norden och dessutom ger arbetet i kommittén minst en person i varje lands LE- förening en mycket god inblick i vad marknaden har att erbjuda.

För närvarande finns fyra exemplar av pärmen ett för varje land och arbetet med färdigställandet pågår och beräknas sträcka sig fram till kongressen i Finland 1983.

Som antytts på annat håll har kommittén fått ett anslag från Cancerfonden i Sverige på 8.000:– i huvudsak avsett för resor och sammankomster men även för utskrift och tryckning av blanketterna. RLE har hittills endast behövt bidra med ca 200 kronor. För utformningen av pärmen utgår inget arvode.

*Du får nog skaffa
en ny rakapparat
— sa min gamla morbror,
som försökte raka sej
med min Servox röstgenerator*

	<u>1</u>	RÖSTGENERATOR
	<u>2</u>	TALFÖRSTÄRKARE
	<u>3</u>	TEXTTELEFON
	<u>4</u>	BANDSPELARE
	<u>5</u>	MIKROFON
KOMMU- NIKATIONS- HJÄLPMEDEL	<u>6</u>	HÖGTALARE, HÖRLUR
	<u>7</u>	LARMAPPARAT
	<u>8</u>	VISSELPIPA
	<u>9</u>	PARLÖR
	<u>10</u>	
	<u>11</u>	
	<u>12</u>	
<hr/>		
	<u>13</u>	LUFTFUKTARE
	<u>14</u>	LUFTRENARE
	<u>15</u>	SLEMSUG
MEDICINSKA HJÄLPMEDEL	<u>16</u>	KANYL
	<u>17</u>	MASSAGESLANG
	<u>18</u>	PINCETT
	<u>19</u>	STOMASKYDD
	<u>20</u>	FÖRBANDSARTIKLAR
	<u>21</u>	
	<u>22</u>	
	<u>23</u>	
<hr/>		
ÖVRIGA HJÄLPMEDEL	<u>24</u>	SNORKEL
	<u>25</u>	
	<u>26</u>	
<hr/>		
	<u>27</u>	KOMMANDE HJÄLPMEDEL
	<u>28</u>	VAKANSLISTA
	<u>29</u>	KORRESPONDENS
	<u>30</u>	PROTOKOLL
	<u>31</u>	LITTERATURFÖRTECKNINGAR

RÖSTGENERATOR

Tillverkare och utforande, se efterfoljar

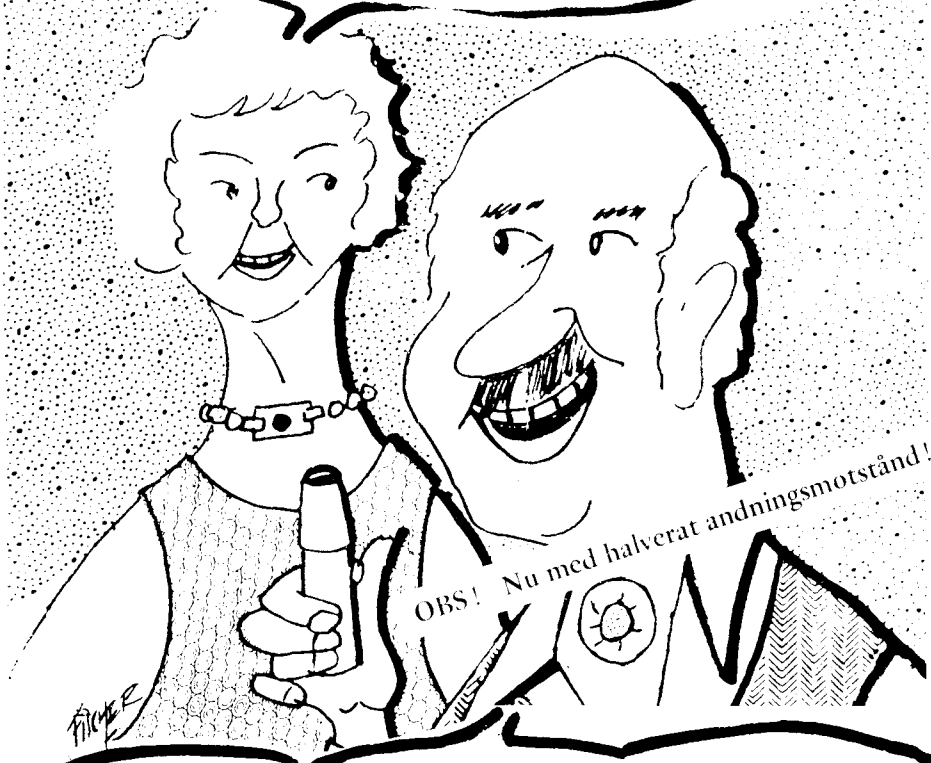
Varumärke	Figur ej skalenlig	Levereras av	Pris i respektive lands valuta	At
SERVOX		Da: Taleinstituttet Fi: LE-KERHO No: Erik Høye A/S Sv: Siemens-Elema	Da: () ^{sk} Fi: () ^{sk} No: () ^{sk} Sv: () ^{sk}	
BARTS VIBRATOR		No: Erik Høye A/S Oslo	Da: () ^{sk} Fi: () ^{sk} No: () ^{sk} Sv: () ^{sk}	
COOPER-RAND		No: Erik Høye A/S	Da: () ^{sk} Fi: () ^{sk} No: () ^{sk} Sv: () ^{sk}	
SAMA		Sv: Special Instru- ment. Stockholm	Da: () ^{sk} Fi: () ^{sk} No: () ^{sk} Sv: () ^{sk}	
WESTERN ELECTRIC		No: Erik Høye A/S Oslo	Da: () ^{sk} Fi: () ^{sk} No: () ^{sk} Sv: () ^{sk}	

* jämförelsetal i svenska k

Användaren betalar	Viktiga egenskaper	Uppmätta testvärden (eller andra anteckningar)
	<p>Utbytbar ackumulator som laddas i separat nätansluten laddningsbox. Rösläge och -volym kan ställas in för individuell anpassning. Med manöverknappen kan rösläget ändras ett halvt tonsteg.</p> <p>Vikt ca 250 g.</p>	
	<p>Vibratorordelen är vinkelställd i förhållande till handtaget som rymmer batteri och motor. Motordriften ger ett mjukare tal. Ej laddningsbar. Rösläge är justerbart.</p>	
	<p>Ljudet leds in i munhålan genom ett böjligt rör i mungipan. Röstgeneratoren drivs med en batterienhet som vanligen bärs i bröstfickan. Ljudgivaren som väger ca 30 g kan hållas i handen, fästas på glasögonbågen eller på ett pannband. Manöverknappen för ljudet kan skötas med handen eller hos tex rörelsehindrade kan annan muskelrörelse utnyttjas, exempel: pannans muskler.</p>	
	<p>Vibratorordelen sitter tryckt mot halsen med ett resårband. Ackumulatorenheten med manöverknapp kan bäras i handen eller i fickan. Utbytbar ackumulator som laddas i separat nätansluten laddningsbox.</p>	
	<p>Typ 5A för mansröst Typ 5B för kvinnoröst</p>	

LUFTEN KÄNNIS TORR
HÄRINNE!

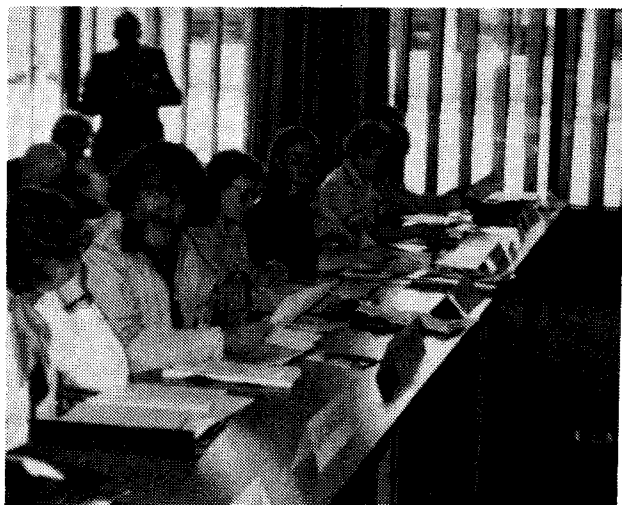

DET HAR JAG INTE TÄNKT PÅ
FÖR JAG HAR JU STOM-OID

DEN FUNGERAR
SOM EN NÄSA!

RLEs arbetsutskott var tydligen med på bussutflykten till Nordsjælland.

”Sverige-bänken” på kongressen med Siv, Rolf, Astrid, Britta, Harriet, Einar och Harald. Stående Arthur. Karin tog bilden.

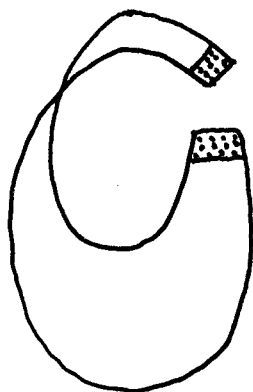
LARY ÖKAR

Lary har fått ökat utrymme i RLEs budget. Det betyder att vi i fortsättningen kan vänta oss flera nummer per år än tidigare. Minst två och högst fyra enligt styrelsens beslut. Vi kan även vänta oss en stegvis uppsnygning av tidningens utseende.

Vi kommer också att ta annonser och hoppas därvid få hjälp av våra lokalavdelningar med anskaffningen annonspriset är 950:–/helsida, 650:–/halvsida och 400:– för 1/3- sida.

Du får behålla 20 % av beloppet för egen räkning.

Det skulle också vara trevligt med flera insändare. Skriv och fråga om något du funderar på eller om Du har något att berätta. Vill du vara anonym garanteras att ditt namn inte lämnas ut till någon. Det stannar mellan dej och redaktören. Ditt bidrag behöver inte vara någon välskrivningsövning. Vi putsar till formen åt ditt bidrag, om du så vill. Du är också välkommen per telefon. Nog är det väl *något* som du tycker är dåligt och borde ändras på. Eller kanske du har någon solskenshistoria att dela med dej av. Hör av dej. Våra spalter är öppna.

STOMASKYDD

Stomaskydd av textil med kardborrslås kan du numera köpa genom din lokalavdelning.

Flera färger: vitt, gult, rosa, ljusblått och mellanblått.

Stomaskyddet finns i olika halsvidder. Pris c:a 20:–.

Tala med "kontaktmannen" i din lokalavdelning, se förteckningen i slutet av tidningen.

PS Stomaskyddet Stom-aid (se annons) kan numera skrivas ut kostnadsfritt, som förbrukningsartikel inom flera län. Fråga din logoped.

NORDISK HJÄLPMEDELSKONFERENS

Inom ramen för Nordiska veckan i Norrköping genomfördes bl.a. en konferens i Kolmården om Nordisk samverkan i hjälpmedelsfrågor. Arrangörer var Handikapporganisationernas Nordiska Råd, NHR, Nordiska Nämnden i Handikappfrågor och Handikappinstitutet.

– Då politikernas sparplaner drabbar hjälpmedel för handikappade, ägnar sig beslutsfattarna åt ekonomisk självbedrägeri, sade kanslichef Rolf Utberg från Handikappförbundens Centralkommitté, HCK, vid konferensen.

– I själva verket är det nämligen så att rätt hjälpmedel insatt vid rätt tidpunkt är den billigaste form man kan finna för rehabilitering.

Att spara på hjälpmedel kan alltså medföra betydligt högre kostnader på andra områden: såsom hemtjänst och långvård för att inte tala om de rent mänskliga och sociala vinster man gör om människor i stället för att vårdas ges möjlighet till arbete, utbildning och aktiv fritid.

– Som ordförande i Handikapporganisationernas Nordiska Råd, HNR, talar jag för alla dessa då jag hävdar ett klart behov av nordisk samverkan på hela hjälpmedelsområdet.

– Sådan samverkan kan ske på många sätt, framhöll Sven Holmstedt, Handikappinstitutets direktör, och nämde samarbete mellan de nordiska ländernas samhällsorgan på området för behovsanalyser, informationsutbyte genom bl.a. gemensamma konferenser och seminarier för forskare, produktutvecklare och konsumenter.

Direktör Holmstedt ville också samgående i nordiska projekt och att det behöver skapas avsättningsmöjligheter på en

nordisk marknad, vilket stimulerar företagen att satsa mer på forskning och utveckling.

– Ett allvarligt hinder är att det inte är tullfrihet på handikapphjälpmedel mellan de nordiska länderna, sade kanslichef Finn Petré från Nordiska Nämnden för handikappfrågor vid konferensen.

– Det är till och med ett problem då vi sänder hjälpmedel för test och provning mellan de nordiska länderna, då hjälpmedlen också då belastas med både tullavgifter och moms – till glädje för ingen och förtret för alla.

RLEs representanter hade rest dit mest för att lära av de andra förbundens erfarenheter på området. Men därvidlag fanns inget att hämta. Vi kunde konstatera att vi troligen ligger främst i det här avseendet. Ätminstone hade ingen av deltagarna hört talas om eller sett något som kunde liknas vid nordiska LE-föreningarnas ”hjälpmedelspärm” vars utformning presenterades och väckte stort intresse. För nord. LE-föreningarna deltog Rolf Fischer. Dessutom deltog Harriet och Einar Pettersson, RLEs Örebroavd.

Konferensen beslutade att en ny överläggning ska äga rum kring frågorna senare i början av 1982 för fortsatta konkreta diskussioner och utformande av förslag för vidgat samarbete ifråga om handikapphjälpmedel i Norden.

DÖVBLINDHET

”Blindheten skiljer oss från tingen. Dövheten skiljer oss från människorna”.

En person som har så nedsatt syn- och hörsel förmåga att han inte kan ta del av nyheter och information i TV, radio eller dagstidningar, betraktas som dövblind.

Dövblindhet är ett så kallat dubbelhandikapp. Egentligen är ordet dubbelhandikapp lite missvisande, för dövblindhet är ett värre handicap än summan av att vara döv och att vara blind – helheten blir större än summan av delarna så att säga. En blind har hörseln som i viss mån kompenserar den bristande synförmågan, och en döv kan låta synen kompensera en del av det han förlorar genom att inte höra.

Ordet dövblind kan också ge en felaktig uppfattning om handikappet. Det låter mera totalt än vad det ofta är. Termen gravt syn- och hörselskadad är mera rättvisande, eftersom många av dem som kallas för dövblinda har vissa syn- och/eller hörselrester. Men även för den som har syn- eller hörselrester blir svårigheterna att leva ett någorlunda normalt liv mycket stora. En dövblind människa blir lätt isolerad. Det kanske bara är någon eller några personer i den dövblindas omgivning som kan kommunicera med henne/honom. För den som blir döv i vuxen ålder är det svårt att lära sig teckenspråk. Den som blir blind i vuxen ålder och då lär sig läsa

punktskrift, läser ofta ganska långsamt och mödosamt.

Det finns cirka 500 dövblinda i Sverige. Knappt hälften av dem är barndomsdöva, övriga är hörselskadade eller vuxendöva. De barndomsdöva är i allmänhet teckenspråkiga. Även när de förlorar synen kan de fortsätta att använda teckenspråket, fast de får lära sig att läsa av tecknen genom att hålla i händerna på den som tecknar och följa med i rörelserna. Vuxendöva lär sig i första hand att använda handalfabetet, som också kan läsas av med känseln, om synen är helt borta. Det är en långsam metod att bokstavera varje ord, men en del dövblinda kan ändå uppnå en förvånande hastighet.

DÖVBLINDTOLKEN

-länken till omvärlden

Dövblindheten är i första hand ett kommunikationshandikapp. Det finns få tekniska hjälpmedel som kan underlätta för den dövblinda att få kontakt med sin omgivning. En dövblind är beroende av tolk för att kunna delta i olika samhälleliga aktiviteter. Tolken skall hjälpa den dövblinda att upprätthålla kontakten med omvärlden. Han skall inte bara förmedla det som sägs utan också beskriva och tolka omgivningen, berätta vad som händer runt om den dövblinda.

Det håller på att byggas upp en tolktjänst för döva, dövblinda, hörselskadade och talskadade i landstingens regi. Tanken är att varje tolkcentral skall ha en speciell sektion för dövblindtolkning, som ju skiljer sig betydligt från tolkning till seende döva. Denna tolktjänst måste fungera på de dövblindas villkor och med hänsyn till de behov som de dövblinda har. Om

man sätter för snäva gränser för tolkhjälpens omfattning, så sätter man också snäva gränser för vad den enskilda dövblinda tillåts göra och uppleva. Dessa gränser får sättas endast av den dövblindas egna förutsättningar och intressen.

FÖRENINGSVERKSAMHET

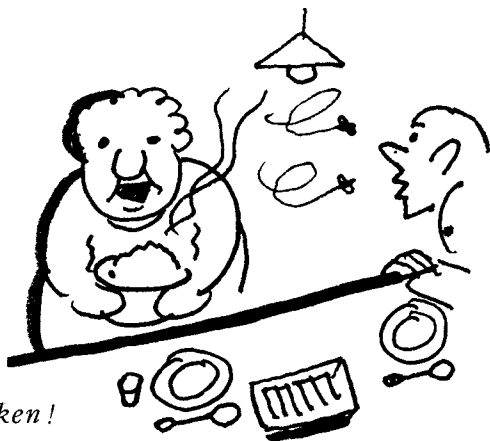
Föreningen Sveriges DövBlinda, FSDB, är en omfattande intresseorganisation med cirka 170 aktiva och 400 stödjande medlemmar. Den arbetar för att bryta dövblindas isolering, dels genom att ordna egna medlemsaktiviteter (träffar, studiecirkel, semesterresor etc), dels genom att påverka samhällets beslutsfattare att ta hänsyn också till dövblindas speciella behov.

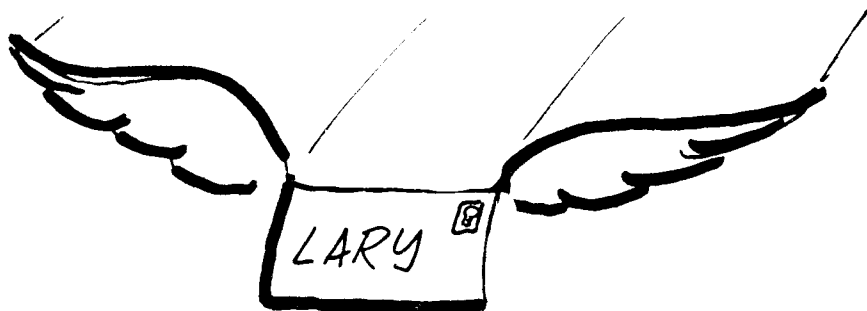
Kerstin E. Andersson

Stockholmar'n blev bjuden på mat i en bondgård på semesterorten.

- *Det var hemskt så mycket flugor det är bär inne.*
- *Ja, men det är bara när vi äter annars sitter dom på gödselstacken!*

MED POSTEN

Hej!

Skriver för att berätta att Stockholms läns landsting tillstyrkt ett förslag jag skrivit tidigare om, att ackumulatörer d.v.s. battericeller till Servox röstgenerator skall bekostas av landstinget.

Fr.o.m. juli månad 1981 erhålles de kostnadsfritt av laryngektomerade via ordination av en logoped eller läkare på öron-näs- och halsklinik. Det gäller ännu så länge så vitt jag vet Stockholms läns landsting. Andra landsting följer förmodligen efter.

Sommarhälsningar
Britta Hammarberg

SERVOXBANK

En servobank finns för dem i Stockholmsavdelningen som snabbt behöver en låneapparat.

Ring 36 41 48 (Karin Cedin) eller 0758/115 77 (Logoped Britta Hammarberg).

RESEERSÄTTNING

Hej alla kul människor ute i våra avdelningar.

Hur känns det efter sommaruppehållet, har det varit varmt och skönt. Jag har just kommit hem från ett besök hos en av mina medlemmar, vi talade om att han skulle komma till vårt nästa möte. Visst fanns viljan men han tyckte att resorna blev väl kostsamma. Jag talade då om för honom att vi ersätter resorna till de som har lång resväg. Kom då att tänka på och fundera över hur de gör i de andra avdelningarna inom RLE. Betalar ni resor för de som har lång väg? Har de möjlighet att vara med på möten och dela gemenskapen eller får de bara papperskontakt med föreningen de är medlemmar i?

Om någon känner sig manad så svara i nästa nummer av Lary.

Med hjärtliga hälsningar
Siv Baglien, Gävleborgs avd.

RÖSTGENERATORN – ETT BRA HJÄLPMEDEL

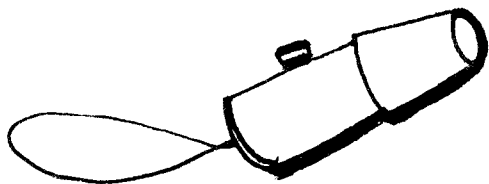
Jag tycker att problemen hopar sig för den som vill använda ett av de tekniska hjälpmedel som provats fram och brukats sedan många år.

Jag har snart 10 års erfarenhet av röstgenerator Servox. Efter operationen är vi mycket pessimistiska om huruvida vi skall kunna leva ett någorlunda normalt liv och kunna tala med vår omgivning, på ett sätt som de kan förstå oss. Jag hade tur att få en bra hjälpare i logopeden, han såg till att jag fick min röstgenerator så snabbt, att jag kunde börja tala inom ca 14 dagar. Matstrupstalet tog ju betydligt längre tid att lära.

Det är ett mycket gott arbete som våra logopeder lägger ner, på oss, men resultatet blir mycket olika, jag har vid många tillfällen undrat över det motstånd som vi mött, vi som vill använda röstgenerator. Den hjälper ju oss över den första svåra tiden. Vi kan så att säga lättare komma upp ur den grop som vi ramlat i. Men jag har fått höra nästan till leda *du behöver väl inte använda röstgenerator som talar så bra matstrupstal*". Men när vi har ett så bra hjälpmedel så är det alldeles oförklarligt, varför denna form av påverkan, av logopeder och även en del läkare blivit så utbredd. Det har av detta, blivit så illa, att många som behöver hjälp av sin röstgenerator vågar knappast plocka fram sin apparat, och då står han eller hon där ganska hjälplös.

Många talar ju så dåligt matstrupstal att jag tror att den partner de har inte ens förstår deras tal. Jag har träffat en fru som blev så glad att hon grät, när maken fick låna min apparat, så de kunde samtala alldeles normalt.

Jag har en vädjan till logopeder och andra som har ettövnningar: *Låt röstgeneratormingå som ett hjälpmedel, under hela tiden som inlärnningen pågår.* Vi har allt för många i vår krets som ej kan tala så att

folk kan höra vad dom säger, trots att dom övat matstrupstalet i många år. Och tänk hur bra man kan göra sig hörd med apparaten *på gatan när trafiken brusar* och hur fint man klarar sig *på tåg bussar och flygplan*, det uppstår inga problem när du skall anropa *i en porttelefon*.

Jag tycker även man av artighetsskäl bör tala med röstgenerator när man talar med en person som är obekant med vårt handikapp, och ej alltid kan höra så bra. Och blir man van att alltid ha sin apparat i fickan känner man sig betydligt säkrare i umgänget med sina medmänniskor.

Arthur Nilsson, Stockholm

Det var ett ord i rätten tid Arthur!

Huvudsaken är naturligtvis att man kan kommunicera under alla tänkbara förhållanden. Att man av någon egendomlig snobbism skulle känna sig förhindrad att tala med röstgenerator verkar helt horribelt.

Min uppfattning är också att många har ett så dåligt matstrupstal att de av hänsyn till sin omgivning borde lära sig att vid behov använda röstgenerator. Hur många gånger har jag inte önskat att jag haft min Servox, när jag försökt, fråga efter en adress på stan!

Jag har en vädjan till våra konstruktörer: *Gör en röstgenerator som man kan ha fäst i fickan ungefär som er reservoarpenna. Den får vara något grövre än en sådan – men inte mycket större eller tyngre. Avsedd för matstrupstalande i bullriga miljöer. Röstkvaliten kan vi pruta på bara vi kan göra oss förstådda.*

Red.

PLASTRÖR I HALSEN GER BÄTTRE RÖST

Vid ett besök på Bredtvet Senter for Logopedi, utanför Oslo, på en av deras fredagsträffar, fick jag tillfälle att träffa personer, som opererats enligt en ny metod kallad SINGER-BLOM- metoden efter sina upphovsmän. Den bygger på vår gamla vanliga laryngektomi men är kompletterad med en "röstprotes", ett litet plaströr insatt i en kanal mellan luftstrupen och matstrupen, se fig.

Genom plaströret kan man föra över utandningsluften till matstrupen och svalget och kan på så sätt utnyttja lungornas kapacitet vid talet. Vi som laryngektomerats enligt den vanliga metoden kan genom ett enkelt ingrepp försees med en SINGER-BLOM- protes.

Fördelarna med "röstprotes" är att talet blir starkare, och får bättre klang. En av

dem jag träffade kunde t.o.m. sjunga en enkel melodi.

Men det är också ett par nackdelar. Man måste "täppa till" andningshålet medan man talar, och dessutom måste röstprotesen tas ut ett par gånger dagligen för rengöring.

Tätt i hälarna på SINGER-BLOM kommer nu PANJEs röstprotes, som är ett ännu enklare plaströr. PANJEs röstprotes sätts in och tas ut med hjälp av ett "handtag" (stålpinne) och syns ej utanpå halsen vid användandet.

Det är fint att det händer saker på det här området. När får vi en komplett plastprotes för hela struphuvudet?

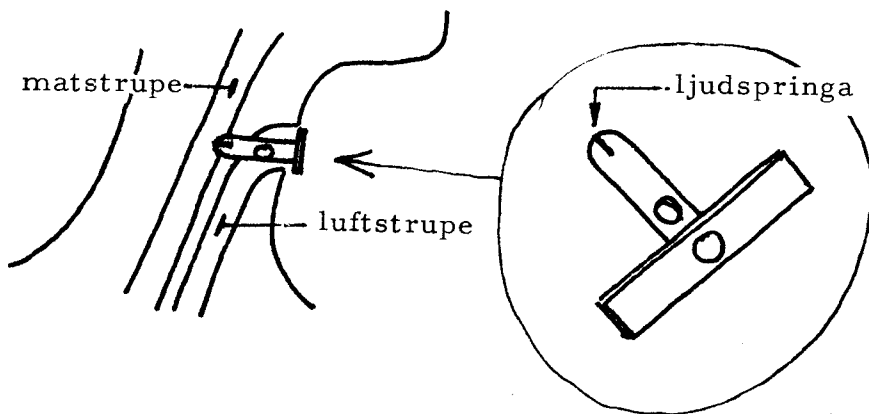
Såvitt bekant har ingen av dessa röstproteser ännu inopererats här i landet.

Rolf

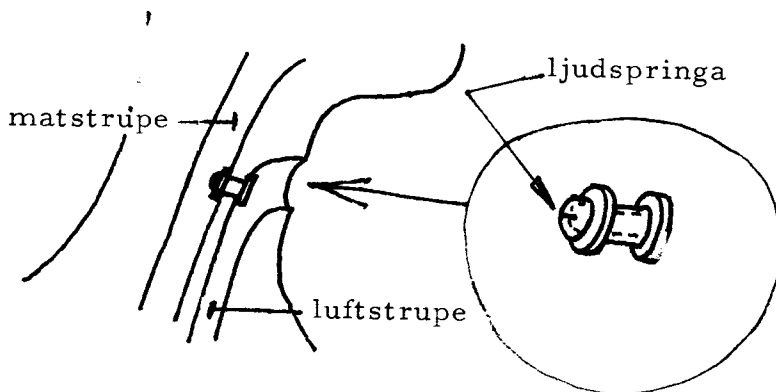

FÖRENKLADDE PRINCIPSKISSER

SINGER-BLOM_s RÖSTPROTES

PANJE_s RÖSTPROTES

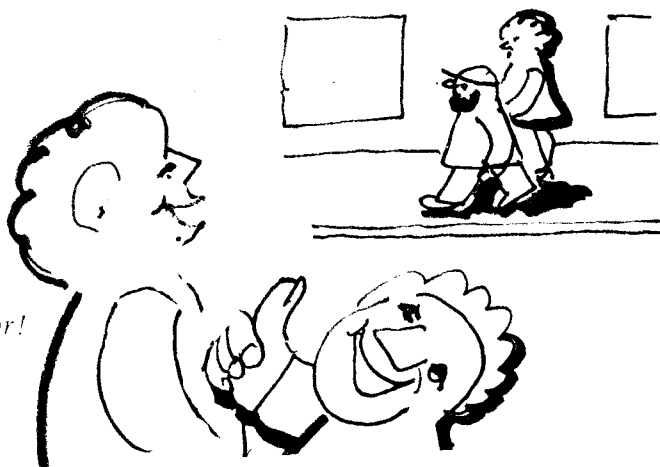
BLI MEDLEM! STÖD VÅRT ARBETE!

Du som vill veta mer om RLE eller vill bli medlem kan ta kontakt med närmaste lokalavdelning. Vem som vill kan bli medlem. Sätt in 35:– på postgiro nr 85 17 54–2 och Du är stödjande medlem. Lary kommer som extra kvitto på pengarna.

Kontaktmän för lokalavdelningarna:

Gävle: Siv Baglien, Industrivägen 5, 820 20 Ljusne	tel. 0270/686 32
Göteborg: Eric Hermansson, Gitarigatan 1, 421 41, Västra Frölunda	tel. 031/47 87 63
Kalmar: Hilmar Olsen, Södra Långgatan 16–18, 392 32 Kalmar	tel. 0480/104 42
Linköping: Carl Aspling, Svartågatan 27, 573 00 Tranås	tel. 0140/129 47
Lund: Otto Josefsson, Trekantsgatan 3, 230 42 Tygelsjö	tel. 040/46 61 76
Stockholm: Ingegerd Bengtsberg, Lindhagensplan 45, 112 43 Sthlm	tel. 08/50 50 18
Sundsvall: Turc Berglund, Västergatan 33 A, 852 49 Sundsvall	tel. 060/15 80 42
Uppsala: Svea Östh, Ymergatan 22 b, 753 25 Uppsala	tel. 018/14 05 32
Växjö: Ulla Bergendahl, Kullagatan 16, 360 51 Hovmantorp	tel. 0478/412 06
Örebro: Arne Folkerman, Västmannagatan 9, 703 42 Örebro	tel. 019/11 46 45

- Där går min bror.
- Så liten bar är.
- Ja, det är en halvbror!

LARY

Ansvarig utgivare: Karin Cedin
Redaktör: Rolf Fischer

Tidningens adress: Mönjestigen 23
141 31 HUDDINGE Tel. 08/711 22 03

UTGIVEN AV RIKSFÖRENINGEN FÖR LARYNGEKTOMERADE

Kom ihåg "LARYNG – FONDEN

Vår fond instiftades 1977 och fick officiellt följande namn: "Laryngektomerades Gåvo- och testamentsfond". Populärt kallar vi den LARYNG – FONDEN.

Influtna medel skall användas, om donator ej annat föreskriver, till rehabiliteringsåtgärder för behövande inom RLE.

De inkomna medlen skall fonderas tills den uppgår till 20.000 kr. Därefter kan räntan utdelas till bidragssökande efter behovsprövning.

Fonden förvaltas av RLE:styrelsens arbetsutskott och firmateknas av två av dess ledamöter i förening. Arbetsutskottet behandlar de inkomna bidragsansökningshandlingarna.

Fonden revideras av RLE:styrelsens revisorer.

Delar av ovanstående utrop har tidigare varit infört i dessa spalter men då alldeles för få bidrag hittills influerat, vill vi ännu en gång påminna om fondens existens.

Det vore ju underbart, om vi snart finge tillfälle, att varje år kunna utdela omkring ett par tusen kronor som ett litet bidrag för en konvalescens eller rekreation till någon, som är i behov av detta stöd. En veckas avkoppling eller så kan göra underverk.

Sprid kännedom om vår fond till vänner och bekanta, och kom gärna själv med ett bidrag.

Låt oss enas om kära Larynger att fira det internationella handikappåret 1981 genom att vi alla, var och en, insända minst 10 kronor till vår fond. Det skulle bli 5.000:– kronor det. Må vi dessutom fira våra födelsedagar till tack att vi lever, genom att ihågkomma vår fond med en gåva.

Ni önskas alla en trevlig start i höstens aktiviteter.

Harald Ryfors
Grundare
av fonden

Tänk På Vår Fond!
Postgiro 91 82 58 – 5

LARYNGEKTOMERADES GÄVO- OCH TESTAMENTESFOND

91 82 58 - 5

TÄNK PÅ FONDEN!